

گزارش «وطن امروز» از برنامه جنجالی این روزهای فضای مجازی در گفت‌وگو با عوامل «دی بی سی»

شوخی با احمق‌ها

دکتر منوچهر خردمند - بوستون

کشور ایران از مردم خواست در تعطیلات نوروزی عید فطر به سفر نروند

کرده‌اند و در دیده شدن بیشتر برنامه نقش اصلی را ایفا کرده‌اند. طی سال‌های اخیر شاهد حضور برنامه‌سازان موفق فضای مجازی در صداوسیما بوده‌ایم؛ آیا این احتمال وجود دارد یک روزی شاهد ادامه تهیه و پخش برنامه دی بی سی در یکی از شبکه‌های صداوسیما باشیم؟

حاتمی وفا: به نظرم فعلاً برای پاسخ به این پرسش خیلی زود است اما بشدت در پی آن هستیم که برنامه را با همین کیفیت و با استفاده از ظرفیت‌های جوانان انقلابی و مردمی ادامه دهیم و در ادامه سراغ ساخت آیت‌های بلند برویم. آن وقت است که می‌توان به ظرفیت‌های بزرگ‌تر از فضای مجازی برای تهیه و انتشار برنامه فکر کرد.

یکی از ویژگی‌های بارز برنامه دی بی سی فارسی، لحن و گفتار مجری برنامه است که به زعم خیلی‌ها شباهت بسیاری با برخی مجری‌های مطرح بی بی سی فارسی دارد؛ آیا این شباهت عمدی است؟

سیدحمید علیزاده (مجری): به هر حال همان‌طور که از اسم برنامه پیداست دی بی سی به افشای ماهیت شبکه بی بی سی فارسی می‌پردازد و این موضوع مسأله‌ای نیست که بخواهیم کتمان کنیم و به هر حال در این راستا شباهت‌هایی هم اتفاق می‌افتد که امیدوارم این موضوع به افزایش جذابیت برنامه کمک کرده باشد.

البته این شباهت شاید گاهی هم در دروس‌هایی را برای سازندگان دی بی سی به همراه داشته باشد؛ آیا طی این مدت آیت‌های برنامه در حوزه بین‌الملل بازخورد و واکنشی داشته است؟

علیزاده: از آنجا که هنوز ابتدای راه هستیم، انتظار واکنش‌های بین‌المللی زود است اما مطمئناً با ادامه همین روند در این باره اتفاق‌هایی رخ خواهد داد.

آیا عوامل شبکه بی بی سی فارسی بازخورد و واکنشی داشته‌اند؟

علیزاده: زمانی که قسمت اول آیت دی بی سی در فضای مجازی پخش شد، یکی از عوامل اصلی بی بی سی فارسی که در همان آیت، نقیضه‌اش در اجرا را سوزده کرده بودیم در صفحه شخصی‌اش در توییتر به این آیت واکنش نشان داد و اذعان داشت لحن، ادبیات و نگارش گزارش آیت دی بی سی کاملاً شبیه آیت اصلی در بی بی سی فارسی شده است.

به عنوان سوال پایانی، شما به عنوان مجری برنامه دی بی سی ترجیح می‌دهید برنامه‌تان همچنان در فضای مجازی پخش شود یا تعاملاً بازدید بزرگی در یکی از شبکه‌های صداوسیما اجرایی برنامه را ادامه دهید؟

علیزاده: درباره این سوال باید گفت تهیه و تولید برنامه در تلویزیون یکسری مزیت‌ها دارد و ساخت برنامه در فضای مجازی یکسری امکانات و مزایا اما به جرأت می‌توان گفت در فضای مجازی دست‌مان برای ورود به بعضی موضوعات که ممکن است از نظر صداوسیما خط قرمز به حساب بیاید بازتر است. متأسفانه صداوسیما در اینگونه موارد خیلی محافظه‌کارانه رفتار می‌کند اما نباید فراموش کرد قطعاً پخش کار در صداوسیما باعث بیشتر و بهتر دیده شدن کار خواهد شد.

این روزها بسیاری از برنامه‌های مطرح تلویزیون کپی محض از مشابه‌های خارجی خود هستند که در اغلب موارد شاهد هیچ خلاقیتی هم از سوی برنامه‌سازان کشورمان نیستیم؛ آیا سازندگان برنامه دی بی سی در این راستا از نمونه‌های خارجی این برنامه برای الگوبرداری استفاده کرده‌اند؟

جوادی: اگر راستش را بخواهید تا امروز هیچ نمونه خارجی مشابهی با برنامه دی بی سی ندیده‌ام که بخواهد به هجو رسانه‌های خبری بپردازد، در واقع ما بیشتر از شبکه‌های فارسی‌زبان خارج از کشور که هر روز هم تعدادشان بیشتر از گذشته می‌شود، سوزده‌های خود را دریافت می‌کنیم و سعی می‌کنیم زوالت‌های رسانه‌ای این رسانه‌ها را در روایت رویدادهای مختلف به تصویر بکشیم و به اعتقاد بسیاری از مخاطبان و کارشناسان در این زمینه تا امروز عملکرد قابل قبولی داشته‌ایم.

اما معتقدم هنوز برای بهتر شدن راه بسیاری در پیش داریم و نهایت تلاش خود را در این باره انجام می‌دهیم. یک نکته‌ای که بیان آن خالی از لطف نیست، این است که بسیاری از مخاطبانی که برای نخستین بار برنامه دی بی سی را تماشا می‌کنند، تصور می‌کنند دی بی سی واقعاً یک رسانه خبری فارسی‌زبان جدید است و بعد از مشاهده یکی- دو قسمت متوجه می‌شوند این برنامه صرفاً یک آیت طنز است که این مسأله بدون شک از ساختار حرفه‌ای برنامه نشأت می‌گیرد و برای ما باعث مباهات است.

معمولاً برنامه‌هایی که با زبان طنز مسائل را مطرح می‌کنند با واکنش‌ها و بازخوردهای مختلفی مواجه می‌شوند؛ تا امروز چه بازخوردها و واکنش‌های مثبت و منفی‌ای از سوی مسئولان داخلی، رسانه‌های داخلی و مخاطبان گرفته‌اید؟

جوادی: خوشبختانه واکنش‌های مثبت از همه اقشار داشته‌ایم. وقتی استانداردهای کیفی برای تولید یک برنامه، چه آیت کوتاه چنددقیقه‌ای یا برنامه‌های چندساعته، رعایت شود، مخاطب با اصطلاح نخبگانی و غیرنخبگانی، هر دو این برنامه را می‌پسندند. اگر بخواهیم با جزئیات بیشتری به این موضوع بپردازیم باید گفت برخی مشتی نشان داده‌اند، البته تعداد زیادی از مطبوعات و اهالی رسانه هم عنایت و لطف به برنامه داشته‌اند.

از سوی دیگر مخاطبان دی بی سی در صفحات مجازی برنامه و همچنین صفحات شخصی خودشان همواره برنامه را حمایت

می‌کردند؛

صاحبی: اگر بخواهم صادقانه بگویم بله! شخصاً انتظار چنین استقبالی از سوی مخاطبان را داشتیم، زیرا با توجه به ایده نو، قالب مناسب و تجربه‌های قبلی منتظر چنین اقبالی بودم اما این میزان بازخورد مثبت و فوق‌العاده مخاطب، آن هم در اوایل انتشار برنامه برای هیچ کدام از عوامل برنامه قابل پیش‌بینی نبود؛ مثلاً با توجه به تجربه‌های قبلی جوادی، نویسنده برنامه، پیش‌بینی می‌کردیم زین‌نویس‌های برنامه یکی از بخش‌هایی باشد که با استقبال خوب مخاطب روبه‌رو شود و همین‌طور هم شد و در ادامه با توجه به رفتار و بازخوردهای مخاطبان نسبت به هر برنامه توانستیم برای قسمت جدید هم پیش‌بینی‌های لازم را انجام دهیم.

البته به نظر می‌رسد یک‌دهست بودن تیم تولید دی بی سی به موفقیت ابتدایی این برنامه کمک شایانی کرده است.

صاحبی: بله! مسلم است که کیفیت مناسب هماهنگی ایده‌آل و همدلی در تیم اجرایی در کنار اتاق فکر با تجربه و تیزبین باعث به وجود آمدن یک خروجی مطلوب، حرفه‌ای و مخاطب‌پسند می‌شود و به نظر می‌رسد این مسیر برای برنامه دی بی سی هم بخوبی رخ داده است.

پرسشی که برای بسیاری از مخاطبان پروپاقرص برنامه دی بی سی مطرح می‌شود این است که این برنامه در ادامه راه به یک شکل منظم تهیه و پخش می‌شود یا اینکه در آینده بر اساس سوزده‌محوری یا به شکل مناسبتی تولید خواهد شد؟

صاحبی: ما قطعاً به دنبال افزایش تولید و کیفیت برنامه هستیم و در حال حاضر برنامه‌های جدیدی را تدارک دیدیم که ان‌شاءالله بزودی رونمایی خواهد شد. اجازه بدهید در حال حاضر جزئیات بیشتری در این باره نگویم اما تولید برنامه‌های سوزده‌محور و مناسبتی هم به بخشی جدی در برنامه دی بی سی تبدیل خواهد شد.

یکی از آفت‌ها مشکلات اصلی برنامه‌های طنز اینچنینی، بیزش مخاطب در طول زمان است که قاعداً تا به خاطر یک روند تکراری و خسته‌کننده است که طی می‌کنند؛ نویسندگان و ایده‌پردازان برنامه دی بی سی برای جلوگیری از افتادن در این روند تکراری چه تمهیداتی اندیشیده‌اند؟

ناصر جوادی (نویسنده): اجازه بدهید در پاسخ به این پرسش شما، یک مرور کوتاهی بر روند نویسندگی برنامه دی بی سی داشته باشیم. قبل از تولید هر قسمت دی بی سی، به دنبال استفاده از ایده‌های فرمی و محتوایی مختلف و جذابی هستیم تا کمتر دچار یکنواختی شویم که خدا را شکر تا اینجا کار هم بخوبی توانستیم مخاطبان را با غافلگیری‌ها متنوع مواجه کنیم و امیدوارم در آینده هم در هر قسمت از برنامه سورپرایزهای ویژه‌ای برای مخاطبان داشته باشیم.

«دی بی سی» به دنبال سنت شکنی

داد: «یکی از همکاران در پروژه «قهوه تلخ»، سی‌دی ماهواره را برای من فرستاد و گفت از یک دستفروش خریداری کرده است. نمی‌دانم چگونه این سی‌دی به بیرون درز کرده، به شبکه قاچاق رسیده و با این سرعت توانسته‌اند برای آن جلد بسازند، اسم بگذارند و حتی امضای من در «قهوه تلخ» را پشت آن چاپ کنند». به هر حال این مجموعه به یکی از پرمخاطب‌ترین آثار مدیری بدل شد، البته در ادامه آثاری چون «سینگال موجود است» و «خنده بازار» هم شوخی‌هایی با شبکه‌های ماهواره‌ای داشتند که آنچنان که باید به توفیق دست پیدا نکردند و گویا برنامه «دی بی سی» با ساختاری متفاوت از این دست برنامه‌ها در فضای مجازی به دنبال سنت شکنی است.

تسمخر برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان و شوخی با محتوای سطحی و دم‌دستی این برنامه‌ها همیشه سوزده اصلی بسیاری از برنامه‌های طنز داخلی بوده است. در این میان چند برنامه بیش از سایر برنامه‌ها مورد توجه مخاطبان قرار گرفته است؛ شاید مهم‌ترین برنامه طنزی که در این باره مورد پسند مخاطبان قرار گرفت برنامه طنز «مب خنده» به کارگردانی مهران مدیری بود. برنامه‌ای که سال ۸۹ منتشر شد و آیت‌های شوخی با برنامه‌های ماهواره‌ای توسط بازیگرانی که عموماً با مدیری کار می‌کردند، ساخته شد. «مب خنده» ابتدا در فضای مجازی منتشر شد و مهران مدیری چند روز پس از رونق گرفتن این فیلم ۵۰ دقیقه‌ای در اینترنت اینچنین واکنش نشان

به مخاطب منتقل می‌شود؛ خارج از قواعد موجود و بدون کار گل درشت و شعاری. و این یعنی این الگورا می‌توان به سایر حوزه‌ها نیز تعمیم داد. دی بی سی یک کار سخت دیگر نیز انجام داده و آن انتخاب سخت‌ترین رسانه برای هجو کردن و بدل زدن است. در میان رسانه‌های موجود خارج‌نشین، بی بی سی هم ادبیات متفاوتی دارد و هم عنادش چند لایه است. بالاخره رسانه ملکه است با پشتوانه صدها سال چاپاول دنیا. این رسانه حتماً با رسانه‌های تازه‌از زیر پنه در آمده متفاوت است. بی بی سی مثل شبکه‌های زرد دیگر نیست که صرفاً پخشنامه‌های سیاسی اسپانسرش را روخوانی کند، بلکه با هز پنه‌های نجومی و تشکیل اتاق فکرهای قوی، برنامه‌های خود را با بهترین امکانات ممکن تولید می‌کند. اما به قول یکی از دوستان رسانه‌ای برای موفقیت نسبی این برنامه دلالی را می‌توان برشمرد؛ انتخاب درست اسم برنامه، وجود لحن و زبان شبیه به بخش بی بی سی فارسی و نبود اغراق در بیان ضغفها و نقض‌های برنامه از مهم‌ترین عوامل دیده شدن این برنامه است. بازی با اسامی مجریان و گزارشگران اصلی و استفاده به اندازه از طنز و نه هجو، باعث شده با برنامه‌های جدی در حوزه طنز روبه‌رو شویم. استفاده از چهره‌های غیرمشهور و تسلط آنها بر آنچه باید انجام دهند هم فعلاً توانسته آزمون موفقیت آمیزی را سپری کند. مسلماً در پس این موفقیت یک تیم جوان و خلاق ایستاده است که به همین بهانه گفت‌وگویی کوتاه اما جامع پارضا حاتمی‌وفا (نویسنده)، ناصر جوادی (نویسنده)، مصطفی صاحبی (کارگردان) و سیدحمید علیزاده (مجری) داشته‌ایم که در ادامه از نظر آنان می‌گذرد.

مختلف دیگری نیز خواهیم داشت، لذا این جمع فعلی از آنچه هست گسترده‌تر خواهد شد.

دقیقاً چه زمانی این تغییر و تحولات رخ خواهد داد؟

حاتمی وفا: در این باره تاریخ مشخصی نمی‌توان اعلام کرد اما منتظریم یک مقدار زیربنای برنامه محکم‌تر شود و سپس این اتفاقات را رقم بزنیم که امیدوارم هر چه سریع‌تر شاهد آن باشیم. شاید خیلی‌ها انتظار داشتند برای اینکه برنامه دی بی سی بهتر دیده شود، شما از یک چهره نام‌اشنا برای انتخاب مجری برنامه استفاده کنید اما عملاً این اتفاق نیفتاد و شاهد حضور چهره جدیدی به نام سیدحمید علیزاده در مسند مجری برنامه بودیم؛ لطفاً درباره روند چونگی انتخاب مجری برنامه توضیح می‌دهید؟

مصطفی صاحبی (کارگردان): سیدحمید علیزاده از دوستان توانمند ما در حوزه اجرا و استندآپ کمدی مشهد است و طی این سال‌ها در تجربه اجرا به سطح خیلی خوبی رسیده است. اوایل فرم برنامه ما رادیو تصویری بود و مجری نداشتیم اما بعد از آزمون و خطا و ساخت آزمایشی چند قسمت به این نتیجه رسیدیم این فرم، مخاطب را جذب نخواهد کرد و تصمیم گرفتیم مجری اضافه کنیم.

به هر حال گزینه‌های بسیاری برای اجرا پیش روی ما بود اما سیدحمید علیزاده هم به سبب توانمندی‌هایی که داشت و هم به جهت شباهت ظاهری به یکی از مجریان بی بی سی فارسی، به عنوان مجری انتخاب شد.

ذکر این نکته ضروری است که سهم مهمی از موفقیت فعلی دی بی سی مدیون زحمات شبانه‌روزی، تمرین‌های فراوان و اجرای درجه یک سیدحمید علیزاده است و ان‌شاءالله همین‌طور عالی بماند. پس با این اوصاف تا مدت‌ها شاهد تغییر مجری دی بی سی نخواهیم بود.

صاحبی: البته برای اینکه قالب برنامه از هر لحاظ به بی بی سی فارسی نزدیک شود و برای مخاطب هم تکراری نشود، در آینده مجریان دیگری نیز به پروژه اضافه خواهند شد. مثلاً در آیت «دی بی سی آر شو» که نخستین قسمت آن به مناسبت سالروز حمله ناو وینسنس به هواپیمای مسافری ایرانی منتشر شد، از آقای رضا سعادت به عنوان مجری استفاده کردیم و این روند در قالب بخش‌ها و آیت‌های مختلف ادامه خواهد داشت.

طی مدت اخیر این برنامه با استقبال مناسبی از سوی مخاطبان روبه‌رو شده است، آیا پیش‌بینی این استقبال را به این زودی‌ها

عباس اسماعیل گل: در میان آیت‌های طنز موجود در فضای مجازی یک مورد خاص‌تر است؛ خاص نه به معنای اینکه بیشتر از بقیه شما را می‌خنداند؛ نه حتی داستان برعکس است؛ آیت دی بی سی فارسی جدی‌ترین آیت طنزی است که مخاطبان تا به حال دیده‌اند. این آیت که در مدتی اندک توانست مخاطبان زیادی پیدا کند، بدل بی بی سی فارسی است. به گفته تهیه‌کننده این آیت، هنوز برخی از مخاطبان «دی بی سی» را با بی بی سی اشتباه می‌گیرند و بعضاً بد و بیراه حواله مجری و سازندگان و کارشناسان می‌کنند!

تا به حال تولیدات بسیاری سعی کرده‌اند ادای شبکه‌های ماهواره‌ای را در بیاورند اما فرق دی بی سی در این است که جدای از فرم، در محتوا نیز به این شبکه‌ها نزدیک شده است و مخاطب به همین راحتی نمی‌تواند طنز نهنفته در این آیت را تشخیص دهد. یعنی مخاطب همان‌طور که فلان استندآپ و ایتیمیشن را در اینستاگرام می‌بیند و می‌خندد و می‌رود سراغ کلیپ بعدی، نمی‌تواند دی بی سی را هم همان مدلی ببیند. برای این باید تمرکز کند، کلمات را بارانداز کند، سوز و موقعیت را بفهمد تا بعد بتواند هر چه بیشتر از طنز آن لذت ببرد.

دی بی سی همین‌یک دوره بی بی سی شناسی به زبان ساده است و جدای از بار طنز، باز آموزشی هم دارد. این اتفاقی است که تا به امروز کمتر شاهد آن بودیم در حالی که همیشه به آن نیاز داشته‌ایم. امروز دیگر کلاس‌های جنگ نرم و جریان شناسی رسانه‌ها و دشمن شناسی جوابگوی نیاز مخاطبان نیست و مردم وقت جدایی برای عناوین نمی‌گذارند. در دی بی سی این آموزش‌ها در یک قالب جذاب

لطفاً در ابتدا برایم ایده ساخت این برنامه از کجا و چگونه شکل گرفت؟

رضا حاتمی وفا (تهیه‌کننده): در همان اوایل شیوع کرونا در کشور که رسانه‌های برون مرزی مثل بی بی سی با ذوق زدگی و بی‌انصافی ایران را فاش‌گرا و مرکز شیوع این ویروس در منطقه معرفی می‌کردند، به ذهن‌مان رسید این رفتارهای ناجوانمردانه غیرحرفه‌ای و غیراخلاقی را از طریق طنز به تصویر بکشیم. در ادامه با شیوع کرونا در انگلیس و آمریکا، رفتارهای دوگانه این رسانه‌ها ظرفیت طنز بیشتری پیدا کرد به طوری که شاهد بودیم این رسانه‌ها آمار مبتلایان و مرگ‌ومیر آمریکا و کشورهای اروپایی را آنطور که باید پوشش نمی‌دهند و همچنان با دروغ پردازی و ایجاد حس بدبینی در مردم علیه مسئولان درمانی کشور دست به تولید و انتشار اخبار کذب و نادرست می‌زنند.

همین مسائل موجب شد تصمیم بگیریم در قالب یک آیت به این موضوع بپردازیم. اسم برنامه در ابتدا «دنده معکوس» بود. ۳-۲ برنامه با همین عنوان ساختیم اما چون حس کردیم هنوز جای کار زیادی دارد، آنها را دور ریختیم و در نهایت با پیشنهاد یکی از استاد به تولید مجموعه «دی بی سی» رسیدیم.

■ چه مسواری موجب شد تیم سازنده «دی بی سی» احساس کند در حوزه شوخی با اخبار شبکه‌های خارجی خلأ وجود دارد و این موضوع می‌تواند مخاطبان زیادی را در فضای مجازی جذب کند.

حاتمی وفا: قبلاً نمونه‌های مختلفی پروژه در قالب برنامه‌های مختلف صداوسیما با همین کاربوزه ساخته شده بود اما تلاش‌مان این بود که درازی به آنها نزدیک نشویم. حتی بسیاری از این برنامه‌ها را تماشا می‌کردیم و نهایت تلاش خود را انجام می‌دادیم کاملاً عکس آن‌ها را قلم می‌کشیم.

■ اما قبول دارید که معمولاً در برنامه‌های اینچنینی در تولید محتوا با مشکل مواجه هستیم.

حاتمی وفا: دقیقاً همین‌طور است و مسأله تیم «دی بی سی» در پرداختن به رسانه‌های خارجی صرفاً در ساخت و اجرا نیست، بلکه ما مشکل جدی در راهبرد و محتوا داریم و برنامه‌هایی که تاکنون در این باره به تولید رسیده است، صرفاً سازندگان به این فکر کرده‌اند که یک بازیگر حرفه‌ای را با گریم شبیه یکی از مجریان آن طرف آیفی جلوی دوربین بنشانند و با ادا و اصول نجسب ادعا کنیم مشکل حل می‌شود اما به واقع مسأله خیلی پیچیده‌تر از این حرف‌هاست. مثلاً ما در دی بی سی، ادبیات شبکه بی بی سی را که یکی از مهم‌ترین دارایی‌های این شبکه هست، هدف قرار داده‌ایم در حالی که در هیچ یک از تولیدات گذشته به این مسأله توجهی نشده است که در نهایت نتیجه‌اش را هم مشاهده کرده‌ایم.

■ درباره ساختار تیم تولید برنامه، ام از تعداد نویسندگان و ایده‌پردازان و... توضیح بدهید.

حاتمی وفا: جمع چاپکی از بچه‌های طنز پرداز و با سابقه مشهدی و البته دهه هفتادی کار تولید این آیت‌ها را بگیری می‌کنند، البته در کنار یک اتاق فکر حرفه‌ای و با حضور افراد مطرحی که اگر اسمشان را ببریم قطعاً تعجب می‌کنند؛

در آینده جدا از بخش خبری دی بی سی فارسی قالب‌های

فارسی DBC NEWS

فارسی DBC NEWS

فارسی DBC NEWS